

Departement Leefmilieu, Natuur
en Energie
Afdeling Milieu-, Natuur- en
Energiebeleid
Dienst MER, t.a.v. Dhr. Pascal
Van Ghelue en Mevr. Veronique
Smeets
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel

an.verboven@inbo.be

02/558 19 00

20/03/200
7

Advies Kennisgeving project-MER – NV
Waterwegen en Zeekanaal – Leie: beveiliging van
woningen tegen overstromingen (Sint-Martens-
Latem)

uw kenmerk:
LNE/MER/PR0236/07.155
ons kenmerk:
INBO.A.2007.42

Geachte,

Hierbij vindt u het advies bij het kennisgevingsdossier voor het project-MER Leie: beveiliging van woningen in de Latemse Meersen tegen overstromingen (Sint-Martens-Latem)

We hebben volgende opmerkingen betreffende de inhoud van het dossier:

* Betreffende **het alternatievenonderzoek**:

Men kan opteren om in een MER doelstellings-, locatie- en uitvoeringsalternatieven te onderzoeken. In een MER is het wenselijk zoveel als mogelijk valabele alternatieven mee te onderzoeken, zodat de initiatiefnemer en overheid het beste/minst schadelijke alternatief kunnen kiezen of desnoods een ander alternatief kunnen kiezen mits een goede onderbouwing van die keuze.

Bij de globale uitvoeringsalternatieven beschrijft men 2 alternatieven. Het eerste wordt genoemd "verhogen/aanleg van de oeverwallen van de Leie". Vooreerst dient er op gewezen te worden dat men geen oeverwal kan aanleggen, gezien dit een geomorfologische structuur is gevormd door de dynamiek van de waterloop. Wellicht wordt bedoeld "aanleg dijkinfrastructuur bovenop de oeverwallen van de Leie". Dezelfde opmerking is van toepassing op andere passages in het kennisgevingsdossier waar over de verhoging van oeverwallen gesproken wordt. Nog onder dit punt schrijft men dat het water op andere plaatsen in het bekken moet gestockeerd worden en dat het probleem verplaatst wordt naar andere gebieden.

Onder het tweede alternatief "beschermen van de woningen met gerichte, lokale maatregelen en bereikbaarheid verzekeren door aanpassingen aan wegenis" schrijft

men dat de bewoning beperkt is en dat het water dat niet meer in de Latemse meersen zal kunnen gebufferd worden, beperkt verminderd wordt. In de beschrijving lezen we dat het gaat om een honderdtal woningen. Meer bepaald worden in ca. 17.5 ha (maximaal scenario) resp. 12,01 ha (minimaal scenario) overstromingen geweerd door waterkeringswerken. Het verschil tussen het eerste alternatief en tweede alternatief is onduidelijk. De beschouwingen dat het maar zou gaan om een beperkt aantal woningen en een beperkte oppervlakte zijn relatief. In ieder geval is het vereist conform de doelstellingen van het decreet integraal waterbeleid en de toepassing van de watertoets om ieder verlies aan overstromingsruimte te compenseren, zoniet dient het project geweigerd te worden. Evenzeer zal met een afname van minimum 12.01 ha of maximum 17,5 ha overstromingsruimte het probleem van overstromingen naar stroomop- en stroomafwaarts gelegen gebieden verplaatst worden, net zoals dat voor het eerste alternatief gesteld wordt.

Men overweegt geen beleidsalternatieven te onderzoeken. Eén mogelijks beleidsalternatief kan een uitdoofbeleid van de bewoning in de Latemse meersen op lange termijn zijn om zo de doelstelling "meer ruimte voor water" effectief te bereiken. Een ander alternatief kan bvb. een gedifferentieerd uitdoofbeleid impliceren in overeenstemming met de realisatie van het gewestplan, m.n. een uitdoofbeleid in de zones met een groene bestemming (gecombineerd met een tijdelijke bescherming van de woningen plus een tijdelijke compensatie van het verlies van overstromingsruimte in die zones) en definitieve beschermingsmaatregelen in de zones bestemd als woongebied s.l. (gecombineerd met definitieve compensatiemaatregelen voor het verlies aan overstroombare ruimte). Gelet op onze opmerking met betrekking tot de planologische verenigbaarheid (zie verder), lijkt het ons aangewezen laatstgenoemde alternatief te onderzoeken. Nog een ander alternatief kan erin bestaan om enkel een definitieve bescherming te voorzien voor de woningen gelegen buiten de reliczone afgebakend in de landschapsatlas.

Men beschrijft in het document ook enkele locatiealternatieven. We stellen ons de vraag of het aanleggen van bekkens wel onder de noemer locatiealternatieven thuis horen. Het gebied "de Assels" ligt niet stroomopwaarts maar stroomafwaarts.

Overstromingen in Vlaanderen kunnen in de toekomst heviger worden hoewel dit uit modellen beperkt naar voren komt (Willems *et al.*, 2007), maar men verwacht eerder een toename van het overstromingsrisico dan een afname. Als men preventief wil optreden is het aangewezen dat er meer ruimte voor water komt in de betekenis van effectieve overstromingsruimte.

Gelet op voorgaande is het dus vereist, om te vermijden dat het project na toepassing van de watertoets geweigerd wordt, dat een effectieve compensatie in natura gekoppeld wordt aan voorliggend project voor het verlies van minimum 12,01 ha en maximum 17,5 ha overstromingsruimte ofwel dat een uitdoofbeleid voor de bewoonde zone in de Latemse meersen onderzocht wordt in voorliggend MER. Minstens een stand-still in effectieve overstromingsruimte is vereist en bij voorkeur dient er meer ruimte gecreëerd te worden.

Enkele wegen worden verhoogd waarbij deze aan de voet verbreed zullen worden. Dit kan impact hebben op de landschappelijke waarde (bvb. in de Baarle-Frankrijkstraat waar de weg midden in VEN-gebied gelegen is) alsook op (sommige vegetatierijke) sloten en bermen die langs enkele wegen liggen en op de geomorfologische ontwikkeling van het gebied op lange termijn aangezien het gebied gecompartmenteerd wordt en er geen vrije doorstroming meer is van overstromend water. Om die reden is het aangewezen alternatieven te onderzoeken zoals 1) asverschuivingen van de weg met een verschuiving naar de biologisch minder waardevolle percelen (kan bvb. toegepast worden langs de Meerstraat en delen van de Baarle-Frankrijkstraat waar de actuele biologische waarde verschillend is langs

weerszijden van de weg), 2) bruginfrastructuur waaronder vrije doorstroming mogelijk is, 3) geen wegverhogingen (waarbij de overheid zelf instaat voor de evacuatie).

We concluderen dat er alternatieven dienen onderzocht te worden waarbij er in totaliteit minstens evenveel overstroombare oppervlakte behouden blijft in het deel van het Leiebekken tussen Gent en Deinze waarvan één van de alternatieven het (gedifferentieerd) uitdoven van de woonfunctie in het gebied kan zijn (minstens dienen gekoppeld aan dit project concrete herstelprojecten opgenomen te worden ter compensatie van de verloren overstromingsruimte) en dat er alternatieven voor de weginfrastructuur dienen onderzocht te worden.

* Betreffende de **planologische verenigbaarheid**:

De voorgestelde werken in natuurgebied zijn fundamenteel in strijd met de voorschriften van het gewestplan. Enkel een planologisch initiatief dat de bestemming natuurgebied wijzigt kan de uitvoering misschien wel mogelijk maken, dit zal dus pas kunnen nagegaan worden op het ogenblik dat het RUP voor zonevreemde woningen definitief goedgekeurd is. Momenteel is dit dus niet aan de orde. Onder 9.1 (pg. 53) wordt melding gemaakt van een GRUP om enkele woningen in de Meersstraat zone-eigen te maken. Aangezien dit RUP nog niet goedgekeurd is, is het aangewezen om alternatieven met en zonder de werken in natuurgebied te onderzoeken enerzijds en met en zonder de werken in de Meersstraat anderzijds.

* Betreffende de **juridische situering**:

Bij de bespreking van het decreet natuurbehoud is een expliciete vermelding van artikel 26 bis (natuurtoets voor de gebieden van het VEN) vereist. I.v.m. de toepassing van art. 26bis vermelden we dat een project dat onvermijdbare en onherstelbare schade kan veroorzaken, enkel bij afwezigheid van een alternatief toch kan worden toegestaan om dwingende redenen van groot openbaar belang. De juridische betekenis van het begrip "onvermijdbare schade" is: d.i. de schade die onvermijdelijk voortvloeit uit een activiteit of ingreep. Anders gezegd: schade die men hoe dan ook zal veroorzaken, op welke wijze men de activiteit of ingreep ook uitvoert.

Ook de relevante bepalingen (artikelen 5 t.e.m. 7 en 32 t.e.m. 44) van het Besluit van 21 november 2003 van de Vlaamse regering houdende maatregelen ter uitvoering van het gebiedsgericht natuurgebied dienen vermeld te worden.

M.b.t. het decreet integraal waterbeleid lijkt het nuttig de relevante doelstellingen en beginselen (artikelen 5 en 6) te vermelden, meer bepaald deze die specifiek handelen over het behoud en herstel van overstromingsgebieden en over meer ruimte voor water. Men stelt dat in het MER het project zal onderworpen worden aan een watertoets. Dit kan niet gebeuren in een MER, maar dient te gebeuren door de vergunningverlenende overheid. Het MER kan wel elementen aanreiken voor de toepassing van de watertoets door de vergunningverlenende overheid.

* Betreffende de **beleidsmatige situering**:

Bij de bespreking van het milieubeleidsplan stelt men dat met het project men de mogelijkheid biedt om het watersysteem natuurlijk te laten werken. Dit is fout aangezien met het project natuurlijke overstromingen geweerd worden in bepaalde zones.

In het milieubeleidsplan 2003-2007 staat volgende relevante bepaling: "Het herstel van de natuurlijke bergingsmogelijkheden van valleigebieden zal echter noodzakelijk zijn om oplossingen te bieden aan het toenemende aantal overstromingen op ongewenste plaatsen." Het zal vereist zijn om compensatie te voorzien voor dit project door elders natuurlijke bergingsmogelijkheden te herstellen ofwel het projectgebied zelf voorwerp te maken van een herstelproject.

Voor de volledigheid kan ook de waterbeleidsnota vermeld worden.

Het is nuttig een beschrijving te geven van de relictzone i.p.v. enkel maar te verwijzen naar de landschapsatlas.

* Betreffende de **afbakening van de referentiesituatie**:

Er wordt het probleem aangehaald van het slecht werkende KWZI en toekomstige plannen om dit aan te pakken. Het is aangewezen om dit plan op te nemen in voorliggend project tot een geïntegreerd project om te vermijden dat twee maal werken in VEN-gebied dienen te gebeuren, dat de betrokken wegen twee maal onderbroken dienen te worden en omdat tegen uiterlijk 22 december 2015 een goede toestand van de watersystemen dient bereikt te zijn. Onderzoek op de Meersbeek van de Belgische Biotische Index in 2001 gaf aan dat de Meersbeek nog in slechte tot zeer slechte toestand verkeerde.

* Betreffende de **discipline flora en fauna**:

De verbreding van de te verhogen wegen dient ook bij de effectgroep opgenomen te worden.

Bij de bespreking hoort ook de beschrijving van het microreliëf thuis aangezien het behouden en herstellen van het microreliëf en de structuur van het landschap een belangrijke maatregel kan zijn in de gebieden van het VEN.

* Betreffende **de literatuurlijst**:

De referentie "Tavernier" (pg. 77) ontbreekt in de lijst.

Referentie:

Willems P., Boukhris O., Berlamont J., Van Eerdenbrugh K., Viaene P. en Blanckaert J., 2007. Impact van klimaatverandering op Vlaamse rivieren. Het Ingenieursblad, 28-33B.

In de hoop dat bovenstaande bemerkingen u helpen aangaande de te nemen beslissingen inzake dit dossier, groet ik u met de meeste Hoogachting,

Prof. dr. Eckhart Kuijken,
Administrateur-generaal
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek
Kliniekstraat 25
1070 Brussel
tel 02/5581811
fax 02/5581803
www.inbo.be